

Foto: Georgia Bertuzzi

Foto: Nikolaj Lund

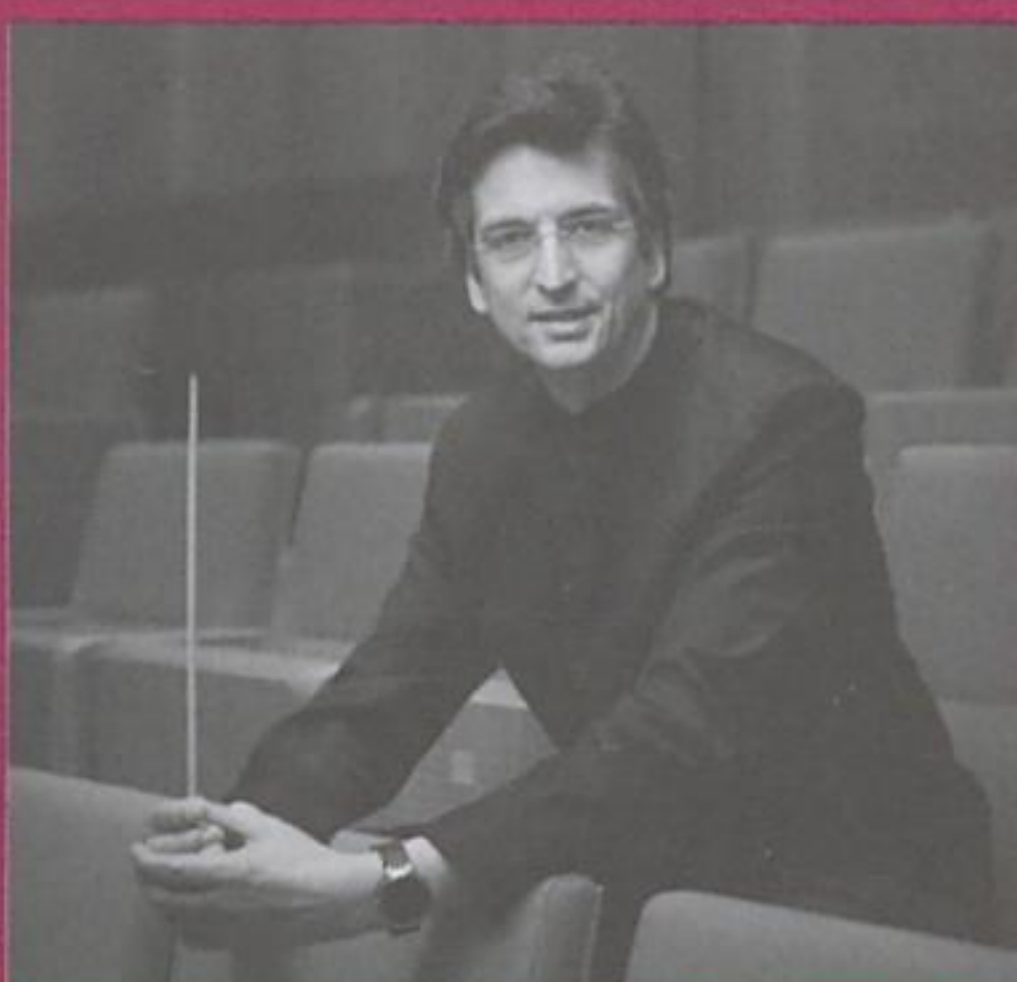

Foto: Markentografie

Z | **S** | 5. zlati

DOŽIVETI BRAHMSA

Dresdenska filharmonija

Dirigent: *Michael Sanderling*

Solist: *Martin Helmchen, klavir*

Gallusova dvorana
12. aprila 2019 ob 20. uri

© **cankarjev dom**

WWW.CD-CC.SI

Dresdenska filharmonija

Dirigent: *Michael Sanderling*

Solist: *Martin Helmchen, klavir*

Program:

Johannes Brahms

Koncert za klavir in orkester št. 1 v d-molu, op. 15

Maestoso

Adagio

Rondo: Allegro non troppo

Johannes Brahms

Klavirski kvartet št. 1 v g-molu, op. 25 (orkestracija

A. Schönberg)

Allegro

Intermezzo: Allegro ma non troppo

Andante con moto

Rondo alla zingarese: Presto

Dresdner
Philharmonie

Z | S

zlati
abonma

srebrni
2018 19

Spoštovani obiskovalci!

Napovedana pianistka Beatrice Rana je zaradi zdravstvenih težav v zadnjem hipu odpovedala gostovanje. Nadomestil jo bo pianist Martin Helmchen, ki je z Dresdensko filharmonijo nedavno nastopil v istem Brahmsovem koncertu, kot je na našem koncertnem sporedu.

Hvala za razumevanje,
Cankarjev dom

Skladatelji romantične dobe so svoj ustvarjalni naboj usmerjali predvsem v izražanje čustveno poudarjenih trenutkov, ki so bili kažipot do vselej novih harmonskih rešitev. S tem se je glasbeni proces neizogibno in občutno upočasnili, oblikovanje glasbenih misli pa je izgubljalo strukturno trdnost in postajalo vedno bolj rapsodično ohlapno. Strogim zakonom podvrženo, a sila dramatično simfonično razvijanje tematskega gradiva, nekoč zaščitni znak največjih mojstrov, je bilo postopno odpravljeno kot akademsko, preživeto in konservativno.

Tako označen je bil tudi **Johannes Brahms** (1833–97), v tradicijo poznega 18. in zgodnjega 19. stoletja tesno vpet skladateljski genij, ki je svojo glasbeno poetiko utemeljil prav na oblikovnih načelih prejšnjih obdobij. Perfekcionista, ki je spojil jasno glasbeno strukturo in kompozicijsko tehniko klasicizma in baroka ter kompleksen harmonski jezik romantike, je ustvaril povsem nov, v izrazu širok in sredstvih sila gospodaren in zgoščen glasbeni jezik. Ta ima pravzaprav le malo skupnega z minulim – harmonski stavek je veliko bolj pod vplivom Schumanna, Brahmsovega pomembnega glasbenega mentorja in velikega prijatelja.

Dvajsetletni Brahms je leta 1853 potrkal na vrata zakoncev Schumann, tedaj vodilnega para v glasbenem svetu. Priznana glasbenika sta bila nad plahim in kratkovidnim mladeničem deškega videza navdušena, sprejela sta ga medse in pomembno zaznamovala njegovo nadaljnjo skladateljsko pot. Nadarjeni pianist pred tem ni imel pokazati kaj več kot nekaj komornih in klavirskih skladb – a Schumann je verjel vanj ter ga vedno glasneje spodbujal k večjim, obsežnejšim in drznejšim stvaritvam. Prva med temi je bil **Klavirski koncert št. 1 v d-molu, op. 15**, zrela in do popolnosti izdelana, v izrazu silovita in dramatična kompozicija, v kateri se zrcalijo čustvena drama skladateljevega burnega doživljanja Schumannovega živčnega zloma in potlačene strasti do njegove življenjske sopotnice Clare.

Krstna izvedba leta 1859 je pomenila vse tisto, česar poslušalci niso pričakovali: namesto modnega, virtuoznega koncerta z glamuroznim klavirjem v

središču pozornosti in orkestrom v spremljevalni vlogi so se soočili s čustveno neposrednostjo in iskreno izpovedjo človeka, ki je že v rosnih dvajsetih spoznal, da nekaterih resnic ni mogoče spremeniti. Tristavčno delo simfonične širine odpre kolosalen in turbulenten *Maestoso*, v katerem si nasproti stojita čustveno napeta tragika in ekspresivno melanholična liričnost. V razpoloženju povsem drugačen je rapsodičen *Adagio*, ki povzdignjeno časti Claro in Roberta Schumanna. Pot do bolj optimističnega epiloga pripravi živahen, priostreno artikuliran finalni *Rondo*, ki išče strukturne vzore v Beethovnovem tretjem klavirskem koncertu.

Komorna glasba 19. stoletja je dobila svež zagon, ko se je iz intimne plasti zasebnega muziciranja preselila v velike koncertne dvorane. S tem ni bila višja le raven tehnične zahtevnosti partitur; kompozicije so tako v obsegu kot zahtevnosti dobile simfonične razsežnosti. Vrhunec teh sprememb pomenijo pozni kvarteti Beethovna, po njegovih stopinjah je hodil tudi Brahms. Ena zgodnjih komornih mojstrov, **Klavirski kvartet št. 1 v g-molu, op. 25** (1861), je obsežno in v marsičem inovativno delo simfoničnih razsežnosti – tako v zvočni barvitosti in izrazni širini kot v temeljni motivični gradnji.

Nad kompozicijo je bil navdušen tudi **Arnold Schönberg** (1874–1951), ki je v Brahmsu videl »velikega inovatorja glasbene govorice«, v kvartetu pa zgovoren dokaz avtorjeve naprednosti. Da bi prodril do najmanjšega motivičnega drobca, skritega v jasni, a zgoščeni teksturi, je štiristavčno delo leta 1937 orkestriral. Pri tem je sicer ostal zvest izvirni predlogi, skozi stavke pa vendarle vedno bolj prihaja v ospredje skladateljeva slogovna individualnost. V prvi vrsti je Schönberga pritegnila tehnika razvijajoče se variacije, ki jo je Brahms predstavil v obsežnem uvodnem sonatnem stavku, *Allegro*. Emocionalno kompleksnost umiri drugi stavek, *Intermezzo*, vrsta nežnega, introspektivnega in zadržanega scherza. Sproščujoče razpoloženje izrazito liričnega, sanjavega *Andante con moto* z osrednjim delom v ritmu briljantne koračnice pripravi prostor energičnemu in virtuoznemu finalu, ki pomeni Brahmsov prvi skok v cigansko glasbo – ognjevit, ritmično silovit in z dinamičnimi kontrasti prežet *Rondo alla zingarese* pomeni vznemirljiv in drzen zaključek gigantske kompozicije.

Špela Lah

Dresdenska filharmonija je orkester saške deželne prestolnice. Od leta 2011 je njen glavni dirigent Michael Sanderling, naslednik umetniških osebnosti, kot so Kurt Masur, Marek Janowski in Rafael Frühbeck de Burgos. Dresdenska filharmonija vznikla iz tradicije mestnih glasbenikov; v virih so bili prvič omenjeni v 15. stoletju, najpozneje v zgodnjem 19. pa so jih navajali že kot orkestrski sestav. Od leta 1870, ko je Dresden dobil svojo prvo veliko koncertno dvorano, so postali simfonični koncerti sestava že stalnica mestnega kulturnega

življenja. Danes je Dresdenska filharmonija orkester z rednimi projekti koncertnih izvedb opernih del in oratorijev. Od pomladi 2017 koncertira v novi, sodobni koncertni dvorani Kulturne palače Dresden.

Orkester se predstavlja tudi mednarodno. Minulo sezono so zaznamovale turneje po Veliki Britaniji, Nemčiji in na Nizozemskem, jeseni so glasbeniki gostovali v Južni Ameriki, aprila pa koncertirajo v Kölnu, Ljubljani in Varšavi.

Delovanje Dresdenske filharmonije zaobjema široko glasbeno in slogovno delovanje. Na eni strani je orkester v romantičnem repertoarju udejanjil samosvoj, »nemški« zvok, po drugi strani je sestav izdelal tonsko in slogovno prožnost za izvajanje glasbe baroka in dunajske klasike kot tudi sodobnih del. V preteklosti so ob orkestrovem dirigentskem pultu stali številni dirigenti in komponisti, od Brahmsa, Čajkovskega, Dvořáka in Richarda Straussa, prek Ericha Kleiberja in Knappertsbuscha, Previna in Marrinerja, vse do Andrisa Nelsonsa in Kristjana Järvija. Vse do danes so v orkestrovih sporedih zelo pomembne krstne izvedbe.

Skupaj z deškim zborom Dresdner Kreuzchor Dresdenska filharmonija za božič in veliko noč oblikuje izvedbe Bachovih del v tamkajšnji Križevniški cerkvi. Ob izvedbah velikih vokalno-instrumentalnih skladb je odličen partner Filharmonični zbor. Bogato tradicijo predstavljata tudi komorna glasba in komorna simfonika v izključni izvedbi članov Filharmonije.

Dresdenska filharmonija nima le zajetnega abonentskega občinstva, s sporedi družinskih koncertov in večerov filmske glasbe zajema tudi širše skupine poslušalcev vseh starosti in pridobiva nove ljubitelje simfonične glasbe. Gostovanja po vsem svetu odsevajo visok ugled, ki ga Dresdenska filharmonija uživa v klasični glasbi, prav tako je zajetna od leta 1937 rastoča diskografija Filharmonije. Leta 2018 je orkester pri založbi Sony Classical izdal zbirko vseh Beethovnovih simfonij, posnetih pod taktirko Michaela Sanderlinga, izdajajo pa tudi cikel posnetkov, ki prinaša izbor simfonij Dmitrija Šostakoviča v dialogu s simfonijami Ludwiga van Beethovna.

V sezoni 2019/20 bo položaj glavnega dirigenta orkestra prevzel Marek Janowski.

Michael Sanderling že osmo leto kot glavni dirigent vodi Dresdensko filharmonijo, sezono 2018/19 je odprl s *Simfonijo št. 2* Ludwiga van Beethovna in praizvedbo *Simfonije št. 4* Fazila Saya, ki je nastala po naročilu orkestra saške prestolnice.

Kot gostujoči dirigent je tesno povezan s sestavi, kot so Orkester Gewandhaus Leipzig, Orkester Tonhalle Zürich, Münchenska filharmonija, Filharmonični orkester iz Helsinkov, Orkester Koncertne hiše v Berlinu, Nacionalni orkester Capitole de Toulouse, Simfonični orkester iz Toronta, Metropolitanski simfonični orkester iz Tokia in Simfonični orkester Zahodno- in Jugozahodno nemškega radia. Nedavno se je prvič predstavil s Kraljevim orkestrom Concertgebouw iz Amsterdama in Pariškim

orkestrom. Med načrti za bližnjo prihodnost so prvo sodelovanje z Berlinskimi filharmoniki, Filharmoničnim orkestrom iz Sankt Peterburga, Škotskim simfoničnim orkestrom BBC in Simfoničnim orkestrom Čajkovskega iz Moskve.

Maestro Sanderling z Dresdensko filharmonijo redno gostuje po Aziji, Južni Ameriki, Združenih državah, Španiji, Veliki Britaniji, Avstriji, Švici in Nemčiji.

Kot operni dirigent se je uspešno dokazal z delom *Propad hiše Usher* Philipa Glassa v Potsdamu in z novo produkcijo *Vojna in mir* Prokofjeva v Operi Köln.

Rojen Berlinčan s slovesom enega najbolj cenjenih dirigentov sveta je eden redkih umetnikov, ki so se po uspešni poti orkestrskega glasbenika in solista uveljavili še za dirigentskim pultom. Leta 1987 je pri dvajsetih letih postal solo violončelist Orkestra Gewandhaus Leipzig pod vodstvom Kurta Masurja ter imel med letoma 1994 in 2006 enak položaj pri Simfoničnem orkestru Berlinskega radia. Kot solist je nastopil s številnimi od največjih orkestrrov sveta, kot so Simfonični orkester iz Bostona, Losangeleški filharmoniki in Pariški orkester. Kot violončelist je posnel več zgoščenk z deli Dvořáka, Schumanna, Šostakoviča, Prokofjeva, Čajkovskega in drugih; vendar pa kot violončelist že dolgo ne nastopa več.

Michael Sanderling je na dirigentskem odru prvič stal leta 2000 ob Komornem orkestru iz Berlina. Umetnost dirigiranja mu je bila kot sinu legendarnega Kurta Sanderlinga položena v zibko. Sprejemal je vedno več dirigentskih angažmajev ter bil leta 2006 imenovan za glavnega dirigenta in umetniškega vodjo Komorne akademije iz Potsdama.

Zavzeto se posveča delu z mladimi glasbeniki. Predava na Akademiji za glasbo in uprizarjajoče umetnosti v Frankfurtu na Majni ter redno sodeluje z Nemškim narodnim mladinskim orkestrom, Mladim filharmoničnim orkestrom Jeruzalem-Weimar, Mlado nemško filharmonijo in Festivalnim orkestrom Schleswig-Holstein. Med letoma 2003 in 2013 je deloval kot glavni dirigent Nemške godalne filharmonije.

Njegova glasbena obzorja se raztezajo od Bacha in Händla do Beethovna in Šostakoviča ter svetovnih premier številnih novih del.

Martin Helmchen se je uveljavil kot eden vodilnih pianistov mlajše generacije. Nastopa z orkestri, kot so Berlinski filharmoniki pod vodstvom Herberta Blomstedta, Dunajski filharmoniki z Valerijem Gergijevom, s Filharmoničnim orkestrom iz Londona pod taktirko Vladimirja Jurowskega, Simfoničnim orkestrom iz Birminghama in Bostonskimi simfoniki pod Andrisom Nelsonsom ter Newyorškimi filharmoniki s Christophom von Dohnányijem.

Sodeluje z dirigenti, kot so David Afkham, Marc Albrecht, sir Mark Elder, Edward Gardner, Philippe Herreweghe, Manfred Honeck, Paavo Järvi, Emmanuel

Krivine, Andrés Orozco-Estrada, Christoph Poppen, Michael Sanderling in David Zinman.

Želja po raziskovanju različnih prvin muziciranja se je naravno zlila s strastjo do komorne glasbe, ki se je kalila predvsem v zgodnjem sodelovanju s preminulim violončelistom Borisom Pergamenshikovom. Med komorne partnerje prišteva imena, kot so Juliane Banse, Matthias Goerne, Veronika Eberle, Marie-Elisabeth Hecker, Christian Tetzlaff, Antje Weithaas, Carolin Widmann in Frank Peter Zimmermann. Je reden gost londonske Wigmorejeve dvorane.

V sezoni 2018/19 se osredinja na Skandinavijo, kjer se je jeseni prvič predstavil s Filharmoniki iz Osla ter vnovič nastopil z Danskim narodnim simfoničnim orkestrom in Kraljevim filharmoničnim orkestrom iz Stockholma. Debitiral je s Simfoničnim orkestrom iz Montréala, maja bo nastopil z Italijanskim narodnim simfoničnim orkestrom Rai in Filharmoničnim orkestrom iz Luksemburga. Nadaljeval bo tesno sodelovanje z Nemškim simfoničnim orkestrom iz Berlina pod vodstvom Andrewa Manzeja.

S Frankom Petrom Zimmermannom bo predstavil projekt Beethovnovega cikla, ki se bo nadaljeval tudi v sezoni 2019/2020 ter duo popeljal v London, Berlin, Dresden, Freiburg, Varšavo, Madrid in Bilbao. Sezono bo zaključilo gostovanje s Sabine Meyer in pihalnim ansamblom.

Martin Helmchen snema izključno za založbo Alpha Classics, ki je lani izdala solistično zgoščenko z Beethovnovimi *Variacijami na Diabellijevo temo*, posnetek Schumannove komorne glasbe v sodelovanju z Marie-Elisabeth Hecker in Antje Weithaas ter dvojno zgoščenko Brahmsove literature z violončelistko Marie-Elisabeth Hecker. Posnel je tudi številne izdaje za založbo Pentatone Classics, mdr. klavirske koncerte Mozarta, Schumanna in Mendelssohna ter komorno literaturo Schuberta, Schumanna in Brahmsa.

Rodil se je v Berlinu leta 1982. V rojstnem kraju je najprej študiral pod mentorstvom Galine Iwanzowe, nato študij nadaljeval pri Arieju Vardieju na Akademiji za glasbo v Hannoveru. Med mentorje prišteva tudi Williama Granta Naboréja in Alfreda Brendla. Leta 2001 je zmagal na Tekmovanju Clare Haskil in 2006 prejel nagrado Credit Suisse za mladega poustvarjalca. Od leta 2010 je izredni profesor za komorno glasbo na Kronberški akademiji.

NAPOVEDUJEMO

ČE, 18. aprila, ob 19.30

Kromatika in za izven

Simfonični orkester RTV Slovenija

Dirigent: **Rossen Milanov**

Solisti: Mojca Bitenc, sopran; Monika Bohinec, alt;

Martin Sušnik, tenor; Domen Križaj, bariton

Mešani zbor Glasbene matice Ljubljana

Sebastjan Vrhovnik, dirigent zbora

Program: J. Haydn, F. Schubert

Gallusova dvorana, 12, 20, 24, 28, 10* EUR

SR, 24. aprila, ob 19.30

Srebrni abonma in za izven

The Gesualdo Six, vokalni ansambel

Umetniški vodja: **Owain Park**

Program: Izzvenevanje svetlobe in ugašanje dneva v delih

renesančnih in sodobnih skladateljev

Slovenska filharmonija, 15, 19, 10* EUR

SR, 8. maja, ob 19.30

Mladi mladim

Duo Nataša Trček in Andraž Frece, sopran in harmonika

Dendrocopos duo

Jan Čibej, Luka Poljanec, tolkala

V sodelovanju z Glasbeno mladino ljubljansko

Klub CD, 5 EUR

ČE, 9., in PE, 10. maja, ob 19.30

Oranžni I in II ter za izven

Orkester Slovenske filharmonije

Dirigentka: **Nil Venditti**

Solist: **Urban Stanič**, klavir

Program: M. Bravničar, L. M. Škerjanc, S. Rahmaninov

Gallusova dvorana, 10, 14, 18, 22, 8* EUR

Glavni pokrovitelj Zlatega abonmaja:

 cankarjev dom

Prešernova cesta 10, 1000 Ljubljana, Slovenija; www.cd-cc.si

Izdal: Cankarjev dom, kulturni in kongresni center, 2019

Uredila: Katja Novak

Lektorirala: Sonja Košmrlj

Celostna podoba: Emina Djukić

Oblikoval: Edin Alibešter

Zanj: Uršula Cetinski, generalna direktorica

Program javne službe Cankarjevega doma sofinancira

Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.